

EEN LICHTBOOM VOOR APOEL

M. A. M. RENES—BOLDINGH

Zie eens, de zon komt boven de bergrand uitkijken. Wat wordt de wereld nu opeens vrolijk en mooi! De hele nacht is het dal verborgen geweest onder een dichte, blanke nevelraag; 't leek of er een deken over uitgespreid lag van de allerfijnste, witte wol. Maar nu de zon verschijnt, moet die neveldeken verdwijnen. Hij valt uiteen in lange strepen en kleine vlokken. Een windzucht uit de bergen komt er bij en jaagt ze uiteen. Hierheen en daarheen, hoger en verder, totdat er geen enkele flard van de neveldeken meer over is, en de zon tot in alle hoeken en spleten zijn licht kan laten schijnen. De zon is als een overwinnaar, die de strijd gewonnen heeft. En hoor, hij zingt ook een overwinningslied. „Hier ben ik, de grote zon! Ik kom de wereld warm en vruchtbaar maken, zodat de kostbare rijst en de goede vruchten kunnen groeien! De nevel en de mist zijn mijn vijanden, maar ik heb ze alle verslagen en verjaagd, nu schijnt mijn licht overal! Overal!”

Over het hele dal klinkt het zonneliid, van bergwand tot bergwand. 't Dringt ook de houten huizen binnen, die in kleine groepjes in het dal bijeen staan. De slapers binnen in die huisjes vernemen het door

hun laatste dromen heen. Ze worden wakker, rekken zich eens uit, openen de ogen, luisteren nog eens, en weten dat er een nieuwe zonnedag is aangebroken.

Daarna komt er beweging in de Batakdorpjes, die daar zo aardig liggen in het langgerekte dal, waar een riviertje haastig doorheen kronkelt. Om ieder dorpje loopt een sterke aarden wal met een hoge bamboehaag er op geplant. De mensen vinden dat een veilig gevoel in deze grote, stille eenzaamheid, waar in de nacht weleens tijgers rondsluipen. Rondom de dorpjes, van de rivieroever tot aan de bergen, liggen de rijstakkers; zo ver men kan zien niets dan rijstakkers, die nu, in December, prijken met jonge, fris groene plantjes. Ze zullen groeien en groeien, halmen en aren krijgen en eindelijk geel worden en rijp voor de oogst.

De huizen staan op hoge houten palen. Tussen die palen is de stalling voor het vee. De dieren zijn al wakker geworden van de eerste zonnestralen. De magere varkens knorren, de kippen kakelen ongeduldig. Ze willen weg uit dit hok, de ruimte in, waar ze voedsel kunnen zoeken. Want ze krijgen niet veel van hun baas. Ze moeten hun eten zelf bij elkaar scharrelen. Daarom knorren en kakelen ze. Er moet een mens komen, om hun gevangenis open te maken. Maar — hoe moeten de mensen uit deze huizen naar buiten komen? De huizen lijken ook wel goedgesloten gevangnissen. Zonder deur, zonder vensters, zonder ladder of trap. Zo'n ouderwets Batakhuus... hoe kun je daar in- en er weer uitkomen?

O, kijk! In gindse woning gaat een luik open, een luik in de vloer. Er wordt een laddertje door naar buiten gelaten. 't Zakt tot op de grond van de stal. Verschrikt stuiven de kippen uit elkaar. Een bruine hand, bovenaan de ladder, voelt of hij stevig genoeg staat. Ja? Dan kan de familie naar buiten komen.

Eerst klautert de vader omlaag; hij zucht en kijkt somber. Hij was veel liever nog wat blijven slapen. Na hem komt de moeder, met een kind op de rug gebonden. De moeder zucht ook en ziet er moe uit. De kinderen waren huilerig vannacht en de muskieten gonsden en staken maar. Daarom heeft ze veel te weinig kunnen slapen. Na haar komt een meisje van een jaar of tien naar beneden. Dan nog een van zeven. En tot slot daalt ook de oude grootmoeder, de ompoe, naar benee, langzaam en voorzichtig. De tenen van haar blote voeten klemmen zich om de laddersporten, want ompoe is de laatste tijd bang dat ze vallen zal.

Gelukkig, ze is heelhuids beneden gekomen. Hè, hè, ze is er! Och, wat een krom en mager oudje! Ze heeft geen enkele tand meer, haar haren hangen in grijze slierten om haar hoofd. Ze trekt haar slordige jak vaster om zich heen, ze vindt 't nog veel te koud buiten. Ze moppert voor zich heen. Niemand let er op. Ompoe moppert zo vaak! Ompoe vindt 't náár om te leven, maar ompoe is ook vreselijk bang om te sterven. Daarom zucht en moppert ze de hele dag. En nu? Gaan ze nu samen ergens buiten ontbijten? Neen hoor, ze moeten eerst aan het werk. Ze willen eerst uren werken, eer ze aan een hap eten toe zijn. Dat zijn de mensen hier zo gewend; ze eten slechts twee keer, vaak ook maar één keer per dag. En altijd en alleen rijst, rijst, rijst!

De vader begint al vast het vee los te laten. Hij jaagt zijn varkens en kippen het dorpsplein op. Daar gaan ze haastig naar voedsel zoeken tussen de rommel en het afval.

De moeder maakt een praatje met een paar buurvrouwen. Die dragen ook een klein kindje in een doek op de rug.

„Mooi weer vandaag,” zeggen ze. „'t Zal warm worden, maar 't is mooi weer om te wieden. Gaan jullie mee wieden vandaag?”

Ja, dat willen de vrouwen zéker doen. Er groeit altijd zoveel brutaal onkruid tussen de fijne rijstplantjes. Dat onkruid moet worden uitgetrokken met wortel en al. Zó voorzichtig, dat er geen enkel kostbaar plantje meegaat. De rijst mocht eens kwáád worden en helemaal niet meer willen groeien! Daarom vragen de vrouwen vergeving aan een plantje, dat ze bij ongeluk tòch uittrekken. Ze stoppen het haastig weer in de grond en fluisteren: „neem me niet kwalijk, neem me niet kwalijk, o rijst! en groei alstublieft weer verder!” Want geen rijst betekent hongersnood en hongerlijden is zo èrg! Natuurlijk kunnen alleen de vrouwen zo heel voorzichtig wieden. De mannen kunnen dat niet. 't Is ook geen zwáár werk. Maar wel vermoeiend. Want de rijst groeit 't best op een doornatte, drassige akker. En de hele dag op je blote voeten in de modder staan, met kromme rug en turende ogen... dat is een moeilijk werk!

„Ria, jij gaat mee wieden,” zegt de moeder tegen het grootste meisje. „Apoel, jij blijft met ompoe thuis, jij bent toch veel te gauw moe. Je kunt op Bonar passen en rijst stampen. Kom hier, dan bind ik je Bonar op de rug.”

Gedwee stapt Apoel naar haar moeder toe. Die maakt haar draagdoek los en bindt hem Apoel stevig om. De kleine jongen wordt er

in gezet. Zo kan Apoel de hele dag op hem passen en toch haar beide handen gebruiken. Apoel kijkt donker. Ze wordt altijd zo moe van haar broertje. Hij is dik en zwaar en nooit zit hij stil. Nu klimt de moeder nog eens het laddertje op. Binnen, op de slaapmat, ligt nog haar allerjongste kindje, een bruine baby van twee maanden. Dat moet nog heel dicht bij zijn moeder blijven. Ze knuffelt het even, bindt het dan voorzichtig op haar rug en klautert weer naar buiten. De andere vrouwen zijn al op weg gegaan, ze moet vlug aanstappen, om ze in te halen. Het kleine kindje wipt op en neer bij iedere stap, maar niemand vindt dat erg. 't Is immers altijd zo geweest. De moeders denken er niet aan om het te veranderen.

De vader is op stap gegaan met een buurman. De mannen hebben niets te doen in deze tijd van 't jaar. Ze gaan baden in de rivier en vangen misschien meteen een visje om bij het rijstmaal te koken. Ompoe gooit grote scheppen rijst in het oude stenen stampblok, dat voor het huis staat. Ze duwt Apoel de grote stamper in de hand. „Stampen,” zegt ze kort. En Apoel stampt. Eigenlijk is de stamper veel te zwaar voor haar dunne armpjes. Maar ze houdt vol, ze kan immers niet anders. Soms houdt ze even op, om op haar hoofd te krabbelen, want in haar verwarde zwarte haarbos leven allerlei diertjes. Soms schreeuwt ze boos tegen haar broertje: „zit stil!” Want Bonar is stout. Hij trekt zijn zusje aan de haarpieken, hij kriebelt in haar oren en trappelt met zijn sterke voetjes tegen haar rug. „Laat dat,” broemt Apoel. Maar de kleine deugniet doet het dan juist nog harder. Hij weet al lang, dat zijn zusje niets over hem te zeggen heeft. Apoel weet het zelf ook. Hij is immers een *jongen*! Zijn moeder en de ompoe hebben ook niets over hem te zeggen. Een jongen is veel meer waard dan een meisje. Met een broertje moet je voorzichtig zijn. Maak hem *nóóit* kwaad! Dan zou zijn ziel weleens op de loop kunnen gaan. En dan ging broertje dood. Dat zou dan de schuld van zusje zijn! Stel je zo iets vreselijks eens voor.

Ompoe ziet ook wel, hoe Apoel geplaagd wordt, ze zegt er niets van, al vindt ze 't zielig. 't Is altijd zo geweest, denkt ze, 't zal wel nooit anders worden. Meisjes zijn nu eenmaal niet veel waard. Ompoe zucht knorrig. Nee, ze vindt het leven niet mooi en gaat verder met haar eigen werk. Ze haalt de slaapmatten naar buiten en legt ze te luchten in de zon. Dan neemt ze een grove bezem

van palmblednerven en veegt de vloer schoon. 't Vuil wipt ze door het luik naar buiten. De kippen fladderen er haastig op af en vechten om een rijstkorrel.

Overall liggen nu de slaapmatten buiten. Door het hele dorpje klinkt het klip-klap-klop van de rijststampers. Zo wordt het kaf van de korrels losgemaakt. Straks komt de rijst op de wan. Hoog boven de hoofden wordt die wan voorzichtig geschud en de wind blaast de kafjes weg.

Apoels stamper gaat langzamer en langzamer. Haar dunne armpjes worden zo moe. Er staan zweetdruppels op haar voorhoofd. En daar is ook weer die nare pijn in de borst, ze kan haast geen adem halen door die pijn. O, o, wat voelt ze zich ziek. Ze staat stil en leunt het hoofd tegen de steel van de stamper. Meteen begint Bonar haar op 't hoofd te trommelen. „Hou toch op!” roept Apoel. Dan schreit ze, heel zachtjes en heel bedroefd.

Nu merkt ompoe toch dat er iets aan mankeert. Ze strompelt naar Apoel toe. Zonder iets te zeggen maakt ze de draagdoek los en hangt Bonar op haar eigen oude rug. „Ga liggen,” zegt ze knorrig. „Je bent weer ziek.”

Daar ligt Apoel, in elkaar gekronkeld op een oude slaapmat. Ze doet de ogen dicht. Kon ze maar een poosje slapen. En al dit nare vergeten!

Een poosje later kijkt ze door een klein, klein kiertje van haar ogen. Ze heeft een vreemd geluid gehoord: voetstappen van voeten die schoenen dragen! Nee maar, komt daar bezoek in hun dorp? En zulk deftig bezoek!

Een echte Batakmeneer, met een keurig wit pak aan, met licht-bruine schoenen, en een slappe hoed op het hoofd! Apoel vergeet haar pijn, zó deftig ziet die meneer er uit. Wat zou hij komen doen? Ompoe heeft hem ook al ontdekt. Ze legt een hand boven de ogen en tuurt en tuurt. Ziet ze goed? Wel, wel, die bezoeker is haar neef, haar eigen neef, de oudste zoon van haar oudste zuster! Wel, wel, wel, dat is een verrassing!

„Ken je me nog, tante?” vraagt neef vrolijk. En ompoe zegt vol eerbied: „Je bent zo groot geworden. Je bent zeker ook èrg rijk.” Daar moet de neef nog eens weer om lachen. Apoel luistert er naar. Ze vindt 't grappig. Hier in het dorp lachen de mensen nooit. Ze durven niet, vanwege de geesten. Zou neef niet bang voor de geesten zijn?

Dicht bij Apoels matje gaan ompoe en neef zitten. Vader komt thuis met een ris glinsterende visjes aan een stok geprikt. Vader gaat ook bij de bezoeker zitten. Nog een paar burens hurken in de kring. 't Is heel bijzonder, als er een vreemdeling naar dit afgelegen dorpje komt. Ompoe gaat vlug koffie koken, sterke, zwarte koffie, niet alleen van bonen, maar ook van bladeren van de koffiestruik. Een deftige gast moet je op pikzwarte koffie tracteren. Dat hoort zo. Ondertussen praten de mannen met elkaar:

„Waar kom je vandaan?” „Waar ga je naar toe?” „Wat kom je hiër doen?” „Kom je alleen maar je familie bezoeken?” Er zijn heel wat vragen, want de dorpsmensen willen graag alles weten. Hoor, nu begint de gast te praten.

„Ik kom uit Balige,” vertelt hij. „Ik kom vanwege de kerk. We hebben laatst een vergadering gehad. Ik zit in 't kerkbestuur, zie je.” „Bèh!” roepen de mannen vol bewondering. „Ben jij een Christen?” „Gelukkig wel,” zegt neef. „We hebben toen ook over jullie gepraat. Je woont wel erg ver weg, maar we vinden dat hier nu eindelijk een schoolje moet komen. Er komt dan ook een goeroe; door de week leert die de kinderen. En 's Zondags vertelt hij aan jullie de Schone Boodschap van de Here Jezus. Ze hebben mij gestuurd om met jullie te praten en een stukje grond uit te zoeken.”

Nu zwijgen de mannen en kijken strak voor zich uit. Wat hebben ze opeens veel om over te denken! Maar wat is dat alles moeilijk! Natuurlijk willen ze graag een school hebben. Ze willen vooruit komen. Niet meer zulke achteraf-mensen blijven. O, en ze willen ook wel de verhalen van de goeroe horen, de verhalen over Toehan Jesoes! Ze zijn dol op vertellen en onder elkaar zijn ze langzamerhand uitgepraat. Ze willen wel luidkeels roepen: „ja! ja! ja! een goeroe! en een school!”

Maar. . . . maar. . . . die angst, die donkere angst voor de geesten! Hun hele leven hebben ze die angst in hun hart gehad. Die angst heeft henzelf ook donker gemaakt. Donker, en sluw, en heel dikwijls wreed! Die geesten, zie je! Boos zijn ze en plagerig, en altijd bedenken ze kwaad. In dit leven. En ook later, na het sterven. En overal wonen die geesten, al zie je er nooit een. In oude boomstronken, in vreemde rotsen, in 't diepe, stille bos, op de hoge bergtoppen en in de schuimende waterval. Er zijn plekken, waar zelfs een sterke man niet graag voorbijgaat. Er is niets dat die geesten niet horen, niet merken, niet onthouden.

Ze zijn ook trots, die geesten. Trots. En jaloers. Ze willen geen ander op hun terrein hebben. Als nu de Here Jezus komt. . . . als Hij naar dit dorp komt. . . . zullen de geesten dan niet héél erg kwaad worden? Zullen ze zich niet wréken op de mannen, die „ja, ja, ja” hebben gezegd? Dat zullen ze zéker doen!

De mannen van het dorpje bedenken al deze moeilijke dingen. Ze durven hun gedachten niet eens uitspreken. Zo groot is hun bangheid. Maar wat is dat nu? Kan de bezoeker hun gedachten raden? Hij ziet van de een op de ander. Hij schudt meewarig zijn hoofd. „Wees voor de geesten niet bang,” zegt hij rustig.

„De Here Jezus is de sterkste. Hij heeft ze allemaal overwonnen. Ze zijn bang voor Hem. Ze vluchten voor Hem weg. De Here Jezus wil ons beschermen en helpen, altijd. Geloof me maar gerust, je bent gelukkig en veilig, als Hij bij je is. Er zijn wel honderd-duizend Bataks, die dat ondervonden hebben. ’t Is gauw Kerstfeest, het feest van Zijn geboorte. We hebben dan een hoge lichtboom in onze kerk. Je kunt je niet voorstellen hoe mooi dat is. Je komt van buiten, daar is alles donker. Je komt de kerk binnen, daar is alles licht. ’t Licht van de Here Jezus. Zo wil Hij ook met ons leven en met onze dorpen doen. Zeg: „ja”. Misschien hebben jullie ’t volgend jaar ook zo’n prachtige lichtboom. We willen met Kerstmis bij jullie komen met muziekinstrumenten. We willen je alvast wat mooie liederen leren en de Schone Boodschap vertellen. Je moet ’t zelf natuurlijk goed vinden, anders komen we niet.”

Vragend ziet de bezoeker de mensen aan.

„Ja,” zegt de een. „Goed,” zegt de ander. Ze zeggen ’t niet hardop. Ze zeggen ’t niet blij. Ze zijn nog veel te bang voor de geesten. Maar de gast lacht tevreden. Nu komt ’t wel in orde. De Here Jezus heeft zelf ook dit „ja” gehoord. Hij zal ’t goed maken met dit dorpje.

„Mooi, dat is dan klaar,” zegt de gast vrolijk. „Ik zal ’t aan de mensen in Balige vertellen.”

Langzaam drinkt hij zijn zwarte koffie. Hij presenteert echte sigaretten en kijkt eens om zich heen op ’t rommelige, armoedige dorpspleintje. ’t Schooltje moet maar buiten de dorpswal komen, daar is ruimte en frisse lucht.

Opeens ziet hij Apoel liggen, vlak bij hem. Ze is voorzichtig, langzaam, langzaam, naar hem toegeschoven. Ze wilde horen, wat de vreemdeling vertelde van de Here Jezus en de lichtboom. Er is

wat blijheid in haar hart gekomen. En ook wat hoop. Zou zij er ook aan mee mogen doen, aan al dat mooie en prettige?

Nu heeft ze de ogen weer dicht. Ze hijgt en kreunt af en toe. De gast legt zijn hand op haar voorhoofd. Dat gloeit als vuur. Nu doet ze de donkere ogen weer open. Die glinsteren met een vreemde gloed.

„Dat kind is ziek,” zegt de gast medelijdend. „’t Heeft hoge koorts. Wie is ’t?”

„O, dat is Apoel,” zegt ompoe knorrig. „Nog familie van je. Maar je hebt er niets aan. Ze is aldoor ziek. Ze kan niet eens de rijst stampen. Dat moet ik straks doen.”

„En wat doen jullie er aan? Heb je medicijn? ’t Is vast malaria, dat ze heeft. Daar is best wat tegen te doen.”

De mannen zwijgen. Ompoe haalt de schouders op. „We zijn arme mensen, neef. We worden ziek. We gaan dood. Soms oud, soms jong. Daar kun je niets aan doen. De geesten willen ’t zo.”

O wee, nu heeft ompoe de bezoeker boos gemaakt.

„Maar de Here Jezus wil dat dit meisje beter wordt,” zegt hij met harde stem. „Jullie moet je schamen! Jullie denkt: ze is maar een meisje, laat maar doodgaan, hindert niet. Ik zeg je: Toehan Jesoes denkt niet zo. Voor hem zijn jongens en meisjes precies evenveel waard. Breng haar naar Balige, naar onze dokter. Die kan haar beter maken.”

„Bèh!” roepen de mannen verschrikt. „Balige is zo vér! Wel twee dagen lopen! Zo ver kan ze niet eens komen!”

„Dan draag je haar, vader,” zegt neef koppig.

„Bèh,” broemt de vader weer. Dat betekent nu: „jij bent niet wijs! Ik zal dat kind gaan dragen!” Nu wordt de neef heel ernstig.

„Luister,” zegt hij, „Toehan Jesoes wil, dat Apoel beter wordt. Luister, ze kan bij mij in huis komen. Wij hebben vijf kinderen, daar kan ze best nog bij. Jullie moet een heleboel dingen veranderen, mensen. Anders kan de Here Jezus niet bij jullie wonen.”

De mannen zitten stil. De vader kijkt koppig voor zich uit.

„Kan niet,” zegt hij. „Helpt toch niet. We hebben ook geen geld.”

„’t Kost je geen duit. Je hoeft niets te betalen. Daar zorgen wij wel voor.”

„’t Kan toch niet. ’t Is veel te ver weg.”

Apoel heeft haar schitteroogjes weer opengedaan. Ze kijkt naar de bezoeker. Hij is vast een goeie oom. Ze wil graag met hem mee.

Al was 't alleen maar om die lichtboom te zien. Tussen haar koortsig hijgen door heeft ze 't wel gehoord. Een lichtboom! Wat moet dat prachtig zijn! Als ze daar eens vlak bij mocht zitten! En... en als de Here Jezus zich dan ook met háár bemoeien wou! O, ze móet naar Balige! Ze móet blij en sterk worden! Voorzichtig steekt ze een handje uit en trekt even aan de mooie witte jas. Dat betekent: „volhouden, oom! Ik wil mee! Ik wil met u mee!”

De oom begrijpt 't best. Och, dat arme, lieve kind!

„Zo gebeurt 't dus,” zegt hij streng. „Jij gaat mee vader, tot aan de grote weg. We dragen 't kind om beurten. Op de weg wachten we op een autobus. Jij gaat naar huis en ik rijd met Apoel naar Balige. Kom over een poosje maar eens kijken, hoe ze 't maakt.” De mannen zwijgen. Voor iemand die zo streng kan spreken, hebben ze respect.

„Direct na 't eten gaan we op stap,” zegt de neef nog, „want 't is een heel eind, en jij moet voor donker terug wezen in je dorp, vader.”

De vader knikt. Ja, dat is zéker heel erg nodig. Alleen in 't donker over 't eenzame, wijde land lopen is levensgevaarlijk.

Eten! Dat is waar ook! Hoe kon ompoe zo dom zijn om dat te vergeten! Ze krabbelt haastig overeind en klautert het laddertje op. Binnen, op de stookplaats, maakt ze een houtvuur aan en hangt de pan met rijst er boven. In een oud blik kookt ze wat groente en vis met elkaar. Dat is 't hele maal, maar ze kunnen zich er allen hun genoeg aan eten. Ook de buurlui zijn naar huis gegaan. Hun vrouwen zijn op de rijstakkers aan 't wieden; ze moeten vandaag zelf hun potje koken. Straks zullen ze de vrouwen een hapje brengen, in een pannetje. Dat eten ze op, zittend op een modderwalletje. Daar geven ze ook de jongste kinderen, die op hun ruggen gebonden zitten, te drinken en wassen hen een beetje schoon met slootwater.

Na de maaltijd staat de neef op.

„We gaan,” zegt hij heel beslist. „'t Eten smaakte heel lekker, tante. Hartelijk bedankt. Ben jij klaar, vader? En is Apoel ook klaar?” Weer krijgt ompoe een schrik.

„Nee hoor, nee!” Ze moet eerst 't meisje wat netjes maken. In de bergkist zoekt ze een schone sarong op. Hij is wat oud en vaal van 't vele wassen. Maar hij staat Apoel toch netjes. Dan haalt ze achter een balk een stukje kam te voorschijn en begint Apoels verwarde haardos te kammen. Er zal wel geen tijd zijn, om de

beestjes er uit te halen? Ze kijkt neef eens aan. Die schudt zijn hoofd. „Nee, nee, geen tijd.”

Ompoe zucht om zoveel haast en zoveel drukte. 't Is waar, beestjes uithalen is een heel werk! Dat moet die nieuwe tante dan maar doen. En anders houdt Apoel ze maar bij zich. Dat is dan niet anders. „We moeten gaan,” dringt weer de bezoeker. „Klaar, ompoe?” „Bijna.” Ompoe neemt Apoels uitgekamde haar, slaat het om haar hand en draait er een knoetje van, precies zoals de vrouwen dat dragen. Dat gaat heel handig, een haarspeld of een knipje is er niet bij nodig. „Klaar,” zegt ze en bekijkt met trots haar kleindochtertje.

„Mooi, dan gaan we meteen. Goed verblijf, ompoe.”

„Goeie reis,” zegt ompoe. En dat is 't hele afscheid.

't Eerste deel van de weg kan Apoel wel lopen. De koorts is verdwenen voor een paar uur. Ook heeft ze een paar happen rijst en groente gegeten. Onder 't voortstappen denkt ze aan de prachtige lichtboom, die ze in Balige zal zien, en dapper loopt ze achter de grote mannen aan.

Buiten het dorp wacht een verrassing. Daar staat moeder aan de kant van de weg. De andere vrouwen staan al weer diep gebukt te wieden, maar zij kijkt uit, of haar eten nog niet gebracht wordt. Ze heeft nu echt honger van het werken in de buitenlucht. O wee, dat heeft vader helemaal vergeten. Dat komt door de drukte en de haast van de neef. Hij schaamt zich nu toch en durft haast niet opzien.

„Hindert niet,” zegt de moeder goedig. „Ik ga wat eerder naar huis; ik hou 't nog wel een poosje uit.”

Ze zit onder de modderplekken. De modder kleeft in grote klodders aan haar armen en benen. Maar haar ogen stralen van trots over Apoel, die er zo keurig en dapper uitziet. Zou ze heus beter kunnen worden? Wat zou dát heerlijk zijn! „Pas goed op bij je oom en tante,” zegt ze. „En word heel gauw gezond.”

Nu moeten de reizigers weer verder. Na een poosje zijn Apoels beentjes moe. Ze mag op vaders schouder zitten. Daarna neemt oom haar een poos op zijn schouder. Zo dragen de mannen haar om beurten. Ze worden er niet moe van, want Apoel, die magere spriet, is zo licht als een veertje.

Ze dragen het kleine meisje door het grote, wijde, zonnige land. Ze komen niet veel mensen tegen, want mensen wonen hier haast niet. Bij een heldere bron drinken ze wat water. Er staan een paar

bomen; in de schaduw daarvan rusten ze een poosje uit. Maar niet lang; de zon is al aan 't dalen. Om zes uur zal hij ondergaan. Dan is 't meteen ook donker. De vader kijkt met zorg naar de dalende zon. Vóór donker moet hij thuis zijn, in zijn dorpje. Vanwege meneer de tijger, die 's nachts er op uit gaat. En ook vanwege de geesten, die 's nachts nog machtiger en gevaarlijker zijn dan overdag. „Ja, we moeten gaan,” zegt ook de neef. Hij zet Apoel op zijn schouder en daar stappen ze weer voorwaarts. En opeens, kijk eens, daar zijn ze al bij de grote brede verkeersweg.

Haastig begint de vader de terugtocht. 't Zal er om spannen, dat hij vóór donker thuis is. Hij neemt grote stappen en ziet niet eenmaal meer om. Apoel vindt dat niet zo vreemd. De nieuwe oom is immers bij haar. Die zal wel op haar passen. Apoel is in 't geheel niet bang. Zelfs niet in de autobus, hoewel ze nog nooit van haar leven zo'n rare wagen heeft gezien. Parmantig kijkt ze rond. Maar later, als de bus voorthobbelt over de ongelijke weg, valt ze in slaap, leunend tegen ooms mooie witte jas.

Ze rijden wel een uur lang, met snelle vaart. Soms rijden ze langs een dorpje, waar kinderen schreeuwen en honden blaffen. Apoel merkt er niets van. Ze slaapt rustig door. Er stappen marktvrouwen in, die willen weten, wat voor kind 't is, dat die Batakmeneer bij zich heeft. Zo kort mogelijk vertelt oom 't aan de nieuwsgierige vrouwen. Apoel hoort 't niet, want ze slaapt.

„Och,” zeggen de vrouwen. „Is ze ziek?” Ze willen vriendelijk zijn, en leggen wat vruchten naast haar neer.

En eindelijk. . . . eindelijk. . . . daar houdt de bus stil op de marktplaats van Balige. De remmen knarsen en piepen; verschrikt wordt Apoel wakker. Verward ziet ze om zich heen. Wat is er? Wat gebeurt er met haar? O gelukkig, de nieuwe oom is er nog! „Kom maar,” zegt hij. „We zijn er, we moeten uitstappen, kind.”

Apoel is goed uitgerust van haar slaapje. Ze kan best op haar eigen benen lopen. Ze stapt parmantig voort en kijkt haar ogen uit. Zoveel huizen heeft ze nog nooit bij elkaar gezien! En alle zo netjes en deftig! 't Is of ze droomt, terwijl ze naast oom voortgaat. Maar 't is geen nare droom, hoor! En als ze bij het huis van oom zijn gekomen, wordt de droom nog véél mooier! Want daar is de nieuwe tante! Een lieve en prachtige tante, met een wit kanten jakje en een bonte sarong en slofjes met bloemen van gouddraad. Er zijn ook nichtjes met jurken aan en strikken in 't haar. En neefjes

met een kort broekje en een blauwe bloes. Apoel heeft nooit gedacht dat ze zulke mooie familie had! Ze kijkt eens omlaag naar haar eigen verschoten sarong. Ze denkt aan de beestjes op haar hoofd. Ze schaamt zich zó, dat ze er bijna van schreien moet.

„Morgen kleed ik jou ook zo mooi aan,” zegt tante hartelijk. „En je krijgt ook een strik in je haar. Maar nu gaan we eerst eten en dan breng ik jou naar bed, kleine Apoel.”

Alweer kijkt Apoel haar ogen uit. In de kamer staan een tafel en stoelen. Moet zij nu ook op zo'n ding zitten? Wat griezelig is dat!

„Kom maar bij mij,” zegt 't oudste nichtje. „Ik help je wel, hoor.”

Tante schept de rijst op de borden. Apoel ziet 't dadelijk: er zitten stukjes vet vlees door de rijst. En er is groente en gebakken pisang en saus! 't Lijkt wel een feestmaal!

Maar wat gebeurt er nu weer?

„Eerst bidden, kinderen,” zegt oom ernstig.

Doen ze nu allemaal hun ogen dicht? Hoort dat zo, hier in Balige? Tegen wie praat oom nu? O, luister! Oom praat tegen Toehan Jesoes. Toehan Jesoes van de lichtboom. Apoel ziet eens om zich heen. Is Hij hier in de kamer? En kan ze Hem toch niet zien? Kijk eens, daar hangt een grote gekleurde plaat, recht tegenover haar, aan de muur.

Nee, zo iets moois heeft Apoel nog nooit gezien. Ze is er zelfs niet heel zeker van, of de figuren daar op die plaat, niet leven. Daar zit een man op een rotsblok. Rondom hem staan kinderen. Bruine en zwarte en gele. Ook een heel wit kind is er bij. Een meisje. Al die kinderen kijken vol vertrouwen naar die Man. En die Man kijkt naar hen. Hij houdt van die kinderen, weet Apoel opeens. Hij vertelt hun mooie verhalen. En ik weet nog méér. Die Man is Toehan Jesoes.

„Amen,” zegt oom en allen beginnen te eten. Netjes met een lepel. Dat kan Apoel nog niet. Ze probeert het wel, maar onderweg verliest ze de helft. Ze moet er zelf om lachen en de anderen lachen vrolijk mee.

„Ik doe 't fout, ik kan 't niet,” stamelt ze.

„Eet jij nog maar met je vingers,” zegt oom. „Dat deed ik ook, toen ik klein was.”

Mag dat werkelijk? Gelukkig! Nu draait Apoel met haar vingers heel handig kleine balletjes van haar rijst, dipt ze in de saus en de groente en wipt ze dan in haar mond. Precies, zoals ze het thuis heeft geleerd.

Na het eten mogen de kinderen nog even opblijven. Buiten is 't al donker, maar op de galerij kan een lampje branden. Het oudste meisje haalt een schoolboekje te voorschijn. Daaruit zingen ze samen een versje, dat ze erg mooi vinden: „De beste Vriend woont in de hemel, zoals de wereld die niet biedt.”

Intussen gaat tante Apoel baden en naar bed brengen. Als ze flink schoongeboend is, krijgt ze een nachtpon van haar nichtje aan. Zo mag ze nog even de mooie plaat van de Here Jezus bekijken. Tante neemt haar op de arm. Nu kan ze er heel dicht bij komen. „Dat is de Here Jezus,” vertelt tante met zachte stem. „De Heiland, die ons helpt en gelukkig maakt. Hij is de beste Vriend, over wie de kinderen nu zingen. Hoor je wel? We zullen jou ook bij Hem brengen, Apoel, en je veel over Hem vertellen.”

„En gaan we ook naar de lichtboom?” vraagt Apoel.

„Weet je daar al van? Ja, met Kerstmis. Dan vieren we het feest van zijn geboorte. In de kerk, dat is zijn huis, weet je, staat dan een grote lichtboom. Die hoort er bij, zie je. Wanneer je Hem niet kent, is alles donker om je heen. Maar als je Hem kent, wordt alles licht. Hij maakt alles licht. Wees maar blij, dat je ook bij Hem mag komen.”

Apoel kijkt dromerig naar de plaat; ze kan er haast niet van scheiden.

„'t Begint al licht voor haar te worden,” denkt tante. „'t Arme, kleine ding. Wat een geluk, dat ze bij ons gekomen is.”

Opeens kan Apoel niet meer kijken. Ze knikkebolt tegen tante aan. Die legt haar vlug in haar bedje, niet op een slaapmat, op de houten vloer. Neen, in een echt bed met een zachte matras. Vol verbazing voelt Apoel er aan. Een mooie gebloemde deken spreidt tante over haar heen. Ze krijgt nog een pilletje te slikken tegen de koorts en dan gaat tante heen, om haar eigen vijftal naar bed te helpen.

Nu Apoel zo vreemd heerlijk ligt, kan ze toch niet direct slapen. Ze hoort de kinderen nog even zingen, maar plotseling breekt dat zingen af.

„Oom en tante,” zegt ze zacht en gelukkig. Wat haar betreft gaat ze hier nooit meer vandaan.

Even wacht ze en zegt dan: „Toehan Jesoes. Lichtboom.” En daarna valt ze met een blij gezichtje in slaap.